

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

In die Philippi & Jacobi

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

In Die Philippi & Jacobi.

Evangelium Iohan. 14. vers. 1. 14.

Celebrat hodie S. mater Ecclesia memoriam annuam beatorum Apostolorum, Philippi & Jacobi, quos dum contemtor, duas illas tubas argenteas malleatione productas, quas in castris dissolvendis Hebræi clangebant, videre mihi videor, Num. 10. v. 2. seqq. Quis enim neget duos hosce viros ob prædicationis suæ clangorem & sonitum quasi duas Evangelicas in Ecclesiæ castris fuisse tubas, sed tubas argenteas, id est, viros virtutibus ornatos, & sub incude patientiæ, tribulationum & persecutionum malleo ita efformatos, ut nullum Periculum ab amore Christi divellere ipsos potuerit, sed vicerunt per sanguinem agni, & per verbum testimonii sui, & non dilexerunt animas suas usque ad mortem, Apoc. 12. v. 11.

Philippum quod attinet, ex Bethsaida oriundus fuit cum Petro & Andrea, Joh. 1. v. 44. & piscatoriam exercuit, Joh. 21. v. 2. quomodo ad Apostolatam devenerit, & Nathanaelem etiam Christo adduxerit, Johannes recenset, c. 1. v. 43. 46. 47. aliàs mentio ejus sæpe fit in Evangelica historia, Johan. 6. vers. 7. 12. vers. 21. 14. v. 8. 9. post ascensionem Christi dicitur prædicasse Evangelium in Phrygia, Scythia, Æthiopia, & Hierapoli, cum primis Ebionitas veram Christi divinitatem impugnantes masculè refutasse. Miraculis etiam clarus fuit. Dracōnem enecavit, multos morbos curavit, tres mortuos excitavit. &c. Tandem crucifixus & in cruce lapidatus est, Anno Christi 53.

Eandem sortem Jacobus etiam expertus est, qui ad differentiam Jacobi majoris filii Zebedæi, & fratris Johannis Evangelistæ, Matth. 4. vers. 21. Jacobus minor appellari consuevit, filius nimirum Alphæi, Matth. 10. v. 3. Marc. 3. v. 18. Luc. 6. v. 15. Act. 1. v. 13. aliàs Christi frater appellatur, Gal. 1. v. 19. quia ex Cleopha Mariæ virginis Deiparæ sorore natus esse creditur, adeoq; consobrinus Christi fuit, qui more hebræorū fratres nominari solent, Matt. 13. v. 55. Marc. 6. v. 3.

De vocatione ejus ad Apostolatam nihil habetur in sacris literis. Interim reliquis Apostolis legitimè, vocatis & Spiritu S. ac igne in die Pentecostes, baptizatis expressè annumeratur, Act. 1. vers. 13. post ascensionem Christi in caelos Hierosolymis Evangelium præcipuè docuit, & primus ab Apostolis Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ constitutus, triginta cum annis fideliter ac feliciter gubernavit. Fuit vir magnæ autoritatis, qui in primo Apostolorum concilio Hierosolymis celebrato cum Petro primas habuit, Act. 15. v. 7. 13. unde ab Apostolo Paulo inter columnas Ecclesiæ recensetur, Gal. 2. v. 9. Tandem in pinnam templi à Judæis constitutus & deorsum precipitatus est, quia Christum, ut jubebant illi, abnegare volebat, cumque ad præces se erexisset, & Stephani votum tremulo spiritu ingeminasset: Remitte illis Domine, nesciunt quid agant, lapidibus impetitus, & clavâ fullonicâ trucidatus est, ætatis suæ anno 90. vel ut alii volunt 96.

A vulgo dies bodierna dies Walpurgæ dicitur.

dicitur, quæ fuit filia Regis Angliæ, & tempore Pipini & Caroli Regum Galliæ, Abbatissam egit in cœnobio Heidenheimensi. Olim in Papatu pro Dea frumenti habita est, sicut Ceres apud Ethnicos, & quia communis opinio tum fuit, & adhuc obtinet, veneficas hæc nocte conventus instituire, choreas agere, & grandines, erucas, frigora ra, aliasque frugibus minus proficuas tempestates excitare, imploratum est Walpurgæ auxilium, ut malum illud arceat & fruges in hominis emolumentum custodiat. Nos missâ hæc idololatriâ ad Deum confugere debemus, sine cuius permissione Diabolus ne pediculum quidè efficere potest, Ex. 8. v. 18.

Jam prælectam Evangelii pericopen ad manus sumemus, quæ tres partes complectitur, ut sunt

I. *Christi consolatio.*

II. *Thomæ interrogatio.*

III. *Philippi sollicitatio.*

J.J.

EXEGESIS.

ECce ego consolabor vos, inquit Jehova, quis tu ut timeas ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi scœnum arefces? Esa. 51. v. 12. Hoc ipso opere demonstrat in prælecta pericope, ubi varia adhibet argumenta consolatoria, quibus discipulos suos per concionem suam de abitu nimirum perturbatos, erigit, & quidem

I. *Timoris expulsionem*, quando ait: Ne turbetur cor vestrum. Ubi non simpliciter omnem perturbationem prohibet, quæ in rebus humanis frequentissima est, sed nimiam duntaxat & immoderatam, quæ cum desperatione sæpe conjuncta est. Ita perturbantur ethnici, qui spem non habent, 1. Tess. 4. v. 13. justus autem in morte etiam sperat, Prov. 14. v. 32. siquidem in virtute

Dei ambulat, Psal. 71. v. 16. qui ipsum confortat, Phil. 4. v. 13. & interiori Spiritus S. testimonio roborat, ut gloriatur in tribulationibus, Rom. 5. v. 3. certus quod neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, &c. separare ipsum possint à dilectione Dei, quæ est in Christo Jesu, Rom. 8. v. 38. 39.

Perturbentur igitur impii, quibus non est pax, Es. 48. v. 22. nos gloriabimur in Deo salutari nostro, canentes cum Ecclesia.

Ein feste Burg ist unser Gott/ &c.

II. *Fidei asensione.* Nam creditis in Deum, inquit, & in me credite, qui sum veri & æterni Dei verus & cœternus filius, & per consequens, verus cum Patre Deus. Si creditis hoc, ut quidem antea confessi estis, Matth. 16. vers. 16. utique etiam credetis me omnipotentem, veracem & misericordem esse, quæ Dei veri attributa sunt. Hæc fides latus vobis clypeus erit, quo omnem trepidationem remove poteritis. Est enim victoria, quæ mundum vincit, 1. Joh. 5. vers. 4. quam virtutem habet inde, quia tribus columnis innititur, contra quas portæ inferorum non prævalebunt, Matth. 16. v. 18. ut sunt

Primò *Christi veritas*, quæ implet quod promissit, nam cœlum inquit, & terra transibunt, sed verba mea nunquam, Luc. 21. v. 33.

Secundò *Christi fidelitas*, quæ suos ultra vires tentari nunquam permittit, 1. Cor. 10. v. 13. nam miserationes ejus non defecerunt, novæ diluculo, Thr. 2. v. 22.

Tertiò *Christi facultas*, quæ quod vult, in actum producere potest, siquidem omnis potestas ipsi tradita est in cœlo & in terra, Matth. 28. v. 18.

Qui talem fidem habet, non commovebitur in æternum, sed cum Davide in omnibus periculis vires colligere & dicere potest:

potest: Hæc est infirmitas mea, mutatio dextræ excelsi, Psal. 77. v. 11.

III. *Cæli promissione.* Nam in domo Patris mei, inquit, mansiones multæ sunt, sin minus, dixissem vobis, quia vado parare vobis locum. Quæ allegoriâ est regni cælestis descriptio, à speciosissimis mundi hujus palatiis desumpta, quæ certis conclavibus & habitaculis distinguuntur, non quod in cælesti gloria ejusmodi corporalia sint futura palatia, sed Scriptura in his & similibus ad captum nostrum descendere, & sub imagine rerum, quæ nobis in hoc mundo arident, vitæ æternæ jucunditates depingere solet, quas aliàs teste Paulo oculus non vidit, & auris non audit, 1. Cor. 2. v. 9.

Hic non habemus manentem civitatem, Ebr. 13. v. 14. sed adventæ sumus & peregrini, sicut omnes Patres nostri, Pl. 39. vers. 13. & si vel maxime domuncula quædam nobis obtingit, lutea est, Job. 4. v. 19. terrestris est, 2. Corinth. 5. v. 1. transitoria est, 1. Cor. 7. v. 31. confidite fratres, ibi nobis inhabitanda dabitur.

I. *Domus speciosa,* domus nimirum Patris cælestis, in qua melius est ad limen sedere, quam diu habitare in tabernaculis peccatorum, Pl. 84. v. 11. januæ firmiter obsecratae sunt, ut neq; mors, neque ullus alius hostis corporalis penetrare possit, Angeli enim custodiunt illam, Apoc. 21. v. 12. Murus, quo domus hæc cingitur, igneus est, & transcendendi non potest, Zach. 2. vers. 5. Tectum est tutela altissimi, & obumbratio omnipotentis, Psal. 91. vers. 1. Fenestræ sunt claritas Dei, & lucerna ejus agnus, Apoc. 21. vers. 23. cibus est convivium pinguium, convivium vini defecati, Ela. 25. v. 6. potus torrens voluptatis, Psal. 36. vers. 9. Lectus dulcissima requies ab omnibus molestiis, Apoc. 14. v. 13.

2. *Domus pretiosa,* propter stabilitatem, quia mansionem ibi inveniemus. Hic incertis omnes vagamur sedibus, 1. Cor. 4. v. 11. sed este bono animo dilecti, Christus præparavit vobis mansionem in cælis, ibi bonum erit habitare, Matth. 17. v. 4. quia mors non amplius erit, Apoc. 21. v. 4. sed justi vivent in æternum, Sap. 5. v. 16.

3. *Domus spatiosa,* ubi multæ *μοναὶ* sive mansiones erunt, non uni vel alteri, sed omnibus electis præparatae, siquidem unusquisque sat spatii, sat gaudii, sat præmii, habebit, etiam si numerus in multa militia excreseat. Hinc Anshelmus: hæreditas, inquit, vitæ æternæ in qua coheredes erimus non minuitur possessorum copia, nec fit angustior hæredum numerositate, sed tanta est multis quanta est paucis, tanta singulis quanta omnibus, *διότι* nimirum *καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν*, 2. Cor. 4. v. 17. ad quam passiones hujus sæculi collatae non sunt condignæ, Rom. 8. v. 18.

IV. *Reditus assertione.* Etsi abiero, inquit, & locum vobis paravero, tamen iterum veniam, & assumam vos ad meipsum, ut ubi ego sum, vos quoque sitis. Hæc promissio impleta est ratione Apostolorum statim post resurrectionem, Act. 1. v. 3. implebitur autem ratione omnium fidelium in extremo die, 1. Thess. 4. v. 17. Egregia certe consolatio, quâ nos erigere possumus in omnibus ærumnis & tribulationibus hujus sæculi. Christus non relinquet nos orphanos, Joh. 14. v. 18. sed iterum veniet & assumet nos in novissimo die, tunc qui compassi sumus, congregabimus etiam, & qui comortui sumus convivemus, 2. Tim. 2. v. 11. 12.

Quamvis enim jam nobiscum est, & in medio candelabrorum ambulat, Apocal. 1. v. 13. Matth. 18. v. 20. omnibus diebus usque ad

De Secundo.

ad consummationem seculi, Matt. 28. v. 20. adeoque suo nos auxilio confortat in omnibus adversitatibus, & promissionem implet, quâ se obstrinxit, Psa. 91. v. 14. 15. 16. tamen in extremo die plenaria futura est liberatio, quando corpus nostrum hæmile transformabit, ut *σῆμα ὁμοίου* & conforme fiat corpori suo glorioso, Phil. 3. v. 21. & assumet electos suos, ut cum ipso fiat in perpetuum, Joh. 12. v. 26.

V. *Fidei instructione.* Nam quod ego abeam, inquit, scitis, & viam scitis. Quibus verbis ipsis quasi in memoriam revocat, quod sæpius hæctenus de habitu suo ad Patrem inculcaverat, ne consternarentur, quasi insolitum quid ipsis contigisset, sed gauderent potius propter commodum inde emergens, Joh. 19. v. 7.

Talem instructionem suppeditat nobis sacra scriptura in omnibus ferè capitibus.

1. *De habitus necessitate.* Nam omnibus positum est semel mori, Ebr. 9. v. 27. Causa est peccatum, Rom. 5. v. 12.

2. *De via austeritate.* Nam per multas tribulationes oportet nos ingredi in regnum cælorum, Act. 14. v. 22. Sicut Elias in tempestate magna equis & curribus igneis ad cælum sublatus est, 2. Reg. 2. v. 11.

3. *De termini felicitate,* quod perducatur nos illa via, nimirum ad Patrem & Patriam cælestem, ubi *πολιτεία* nostrum, Phil. 3. v. 20. & animæ centrum, quod in visione Dei terminatur, 1. Cor. 13. v. 12. Quis igitur perturbetur sub crucis ergastulo? quis animum despondeat in mortis periculo? Beati qui in Domino moriuntur à modo, Apoc. 14. vers. 13. beatus qui suffert tentationem, Jac. 1. vers. 12.

Christi consolationem excipit Thomæ interrogatio, circa quam duo ponderanda veniunt:

I. *Thematis qualitas,* quod his verbis exprimitur: Domine, nescimus quo abeam, & quomodo possumus viam scire? Unde patet, quæstionem hinc esse de via ad cælum & æternam beatitudinem, quod certè thema est 1. *arduum.* Multi stultis & inutilibus quæstionibus se macerant, quæ nil nisi lites generant, 2. Tim. 2. v. 23. & ad ædificationem, quæ est in fide, nihil faciunt, 1. Tim. 1. v. 4. sed apage tales quæstiones, & si quærere aliquid vis, quære cum Thoma, non quod supra fidem est, sed quod à fidei incrementum pertinet, juxta illud Hieronymi: *Discamus in terris, quorum scientia perseverat in cælis.* Nam Christum diligere plus est quam omnia scire, Eph. 3. v. 19.

2. *appositum,* quia ad Christum defertur Prophetam illum magnum, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi jacent, Col. 2. v. 3. Hic optimè respondere potest ad omnes sophisticationes adversariorum, ut docent specimina, quæ in diebus carnis suæ edidit, Matt. 22. v. 24. seqq.

Quoties igitur in rebus fidei scrupulus aliquis tibi injicitur, non consule rationem, quæ certa est, & non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei, 1. Corinth. 2. vers. 14. sed ad Christum propera, qui respondet tibi adhuc in Scripturis de ipso testantibus, Joh. 5. vers. 39. ibi omne consilium Dei nostram salutem concernens revelatum invenies, Act. 20. vers. 27.

II. *Responsionis suavitas,* quæ continetur

1. *Informatio.* Nam ego sum via, veritas & vita, inquit Christus, nemo venit

Z z

ad Pa-

ad Patrem nisi per me. Gratias agimus tibi Beate Thoma, quod ruditate & incipientia tua auream hanc sententiam Christo extorsisti, quæ tribus, ut dicitur, verbis, summam totius Evangelii continet, & in primis docet, quæ sit via ad salutem nos perducens, nimirum CHRISTUS JESUS, quemadmodum ipse testatur, & quidem *Off. Hebr. 7. 25.*

1. *Via salutis tutissima.* Multi ambulat viam Bileam, 2. Pet. 2. v. 15. viam Cain, Judæ Epist. v. 11. viam Jerobeam, 1. Reg. 15. v. 26. viam meretricis, Prov. 7. v. 25. omnes hi relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas, Proverb. 2. vers. 13. ubi latrones infernales hinc inde post principia se occultarunt, & viatores nil tale cogitantes spoliatos & vulneratos in æternam captivitatem secum abducunt. Qui autem per Christum ingreditur, tutus est ab omni periculo, & recta in cœlestem patriam transibit. Non enim via muta est, sed docens, Johan. 1. v. 18. Luc. 1. v. 77. Johan. 10. v. 9. & ducens, quia monstravit nobis exemplo proprio, quomodo vivendum, Joh. 13. v. 15. & quomodo patiendum, 1. Pet. 2. v. 21.

2. *Via salutis certissima.* Non enim verax tantum, sed ipsa veritas est, & seipsum negare non potest, Tit. 1. v. 2. 1. Sam. 15. v. 29. Num. 23. v. 19. Beatus qui ipsi adhæret, siquidem veritatem agnosceret, & veritas ipsum liberum reddet, Joh. 8. v. 31. 32.

Hodie multi ubique exurgunt Pseudo-Propheetæ, qui speciem pietatis habent, 2. Tim. 3. v. 5. & *δια τῆς χειρολογίας & εὐλογίας* corda hominum decipere laborant, Rom. 16. v. 18. sed nolite credere cuivis spiritui, 1. Joh. 4. v. 1. Christus est veritas, hunc audite, Matth. 3. vers. 17. qui aliter docet, à spiritu mendacii regitur, 1. Reg. 22. v. 22. & vitandum est, si vel angelus de cœlo fuerit, Gal. 1. v. 8.

3. *Via salutis beatissima.* Nam vita est, non tantum ratione sui, 1. Johan. 5. v. 20. sed etiam ratione nostri, quoniam ab ipso habemus vitam naturæ, Actor. 17. v. 28. Ebr. 1. v. 3. vitam gratiæ, mediante verbo & Sacramenti, Joh. 3. v. 3. seqq. 6. vers. 33. seqq. vitam gloriæ, Joh. 6. v. 35. 11. v. 25. Hinc addit: nemo venit ad Patrem nisi per me,

Quod si autem per Christum ad vitam gloriæ, & ad Patrem venire voles, vide ut peccatis moriaris, 1. Pet. 2. vers. 24. & vitam præsentem, quæ nobis cum impiis & bestiis communis est, non plus justo amplexeris, siquidem ea non vita, sed mors est lenta & continua, qua corpus quamdiu vivit, cruciatur, Rom. 7. v. 24. sed in novitate vitæ ambula, Rom. 6. v. 4. vive non tibi sed Domino, Rom. 14. v. 8. idè enim Christus pro omnibus mortuus est, ut ipsi deinceps vivamus, 2. Cor. 5. v. 15. Hoc si feceris, ex hac miseriarum valle tandem in terram viventium pervenies, ubi verâ vitâ perfruemur, Sirac. 48. v. 12. & communionem perpetuam habebimus cum Patre & filio, 1. Joh. 1. v. 3.

2. *Annexa ratio,* quæ est essentiæ, majestatis & voluntatis in Patre & in Christo unitas. Hinc ipse: si cognovissetis me, inquit, utique Patrem meum etiam cognovissetis. Et jam nunc cognoscitis eum, & vidistis eum, non quidem visione & notitiâ perfectâ, sed inchoatâ, per manifestationem filii, in quo tanquam viva effigie & caractere Pater cognoscitur.

Vis igitur cognoscere DEUM in essentia, vis cognoscere, quæ sit ipsius bona voluntas, qua genus humanum prosequitur, aspice CHRISTUM, qui est imago Patris, per quem ille voluntatem suam propitiâ erga nos declaravit. Nec cogitanda est alia voluntas Dei, quàm illa, quæ in Evangelium per

per filium revelata est. Opponamus igitur hoc dictum omnibus speculationibus de Deo, quas ratio humana comminiscitur, & ad hunc Christum crucifixum & resuscitatum, & ad Evangelium ejus mentes nostras alligemus, nec inde nos avelli patiamur, nam ratio humana fallit, verbum autem Christi veritas, Joh. 17. v. 17.

Notetur hæc responsio Christi

1. *Contra Papistas*, qui ab hac salutis via quàm longissimè aberrant, dum ipsi varias sibi beatitudinis vias comminiscuntur, & partim in via Beatæ Mariæ Virginis ambulare satagunt, partim ad viam aliorum sanctorum deflectunt, partim etiam per meritam priorum meritorum ad Patrem venire præsumunt. Sed frustra. Nemo venit ad Patrem nisi per me, ego sum via, veritas & vita, inquit CHRISTUS. Quibus verbis omnia alia adminicula humana remouentur in articulo justificationis. Non est nisi unus mediator Dei & hominum, homo Jesus Christus, 1. Tim. 2. v. 5. non est nisi unicum in Christo ostium, Joh. 10. v. 7. & per hunc nobis accessus ad Patrem, Rom. 5. v. 2. non est nisi *unica via*, Jer. 32. v. 39. in qua ambulare, & neq; ad dextram, neque ad sinistram declinare debemus, Es. 30. v. 21.

2. *Contra Calvinistas*, qui viæ huic non inhaerent, sed rationem sequuntur, & sic ubi in rebus fidei aliquid occurrit, quod cum ratione non quadrat, statim ad glossas confugiunt, & sapientiam cœlestem justificare non verentur, Luc. 7. vers. 35. Homines isti non cogitant, quod via illa simul etiam sit veritas, quæ neque errat, neque errare sinit, quotquot ipsi per fidem adhærent, sed superabundanter facere potest ultra id quod petimus & intelligimus, Eph. 3. v. 20.

3. *Contra Mahumetistas*, qui de vero

Deo gloriantur, sed Christum respuunt, & variis calumniis proscindunt. Hinc vana est ipsorum spes, ipsorum fides, ipsorum oratio. Nemo enim venit ad Patrem nisi per me, inquit Christus. Qui non credit filio, non videbit vitam, Joh. 3. v. ult.

De Tertio.

Restat *Philippi supplicatio*, ubi duo potissimum occurrunt, quæ consideratione digna sunt:

1. *Petitum*. Nam ostende nobis Patrem, inquit Philippus & sufficit, q. d. nos vidimus quidem te, sed ad cognitionem Dei nobis adhuc deest, ut videamus Patrem, quem ubi nobis ostenderis, libenter acquiescimus. De hac petitione Philippi inquit Augustinus: Bonum erat desiderium, sed parvus intellectus; Deus enim cum sit Spiritus, Johan. 4. v. 24 & lucem inaccessam inhabitet, 1. Tim. 6. vers. 16. carnalibus certè oculis videri non potest, Exod. 33. vers. 20. interim laude dignum est, quod in visione Patris omnem suam collocat sufficientiam.

Hoc mundani non faciunt, sed ostende nobis aurum dicunt, ostende nobis vinum, ostende nobis plena promptuaria, Pl. 144. v. 13. ostende nobis media ad victum & amictum necessaria, & sufficit nobis. Sed fluxa sunt ista omnia. In Deo autem vitam & plenam sufficientiam habere possumus, Joh. 10. v. 11. qui ostenditur nobis

1. *In libro natura*, Roman. 1. vers. 19. 20. Job. 12. vers. 7. ex quo Deus à posteriori cognoscitur, Exod. 33. v. 23.

2. *In loco scriptura*, ubi tam essentiae quàm voluntatis suæ notitiam indubitatis argumentis comprobavit, siquidem in illo libro de Deo scriptum est, Pl. 40. vers. 8. hoc

obscurò speculo contenti sumus, dum in vita aeterna videbimus Deum à facie ad faciem, 1. Cor. 13. v. 12. Caveamus autem, ne præter & extra scripturam & verbum revelatum Deum nobis ostendi petamus, & videndi ejus desiderio illicito teneamur, id quod fit, dum scrupulosius essentia & voluntatis ejus absolutæ abyssum rimari & investigare præsumimus. Hic pulchrè Augustinus: Quæ Deus occulta esse voluit, non sunt scrutanda, quæ autem manifesta fecit, non sunt negligenda, ne in illis illicitè curiosi, in istis damnabiliter inveniamur ingrati. Nam Deum nemo vidit unquam, Joh. 1. v. 18. nec videre potest, Exod. 33. v. 20. unde Seraphim quoque ad aspectum ejus facies obvelant, Esa. 6. v. 2. quantò magis nos in rebus fidei oculos rationis claudere quasi & obvelare debemus, siquidem scrutator majestatis opprimetur à gloria, Prov. 25. v. 27.

II. *Responsum*, quod est

1. *Reprehensivum*. Nam tantum temporis vobiscum sum, inquit Christus ad Philippum, & non cognovisti me. Quibus verbis supinam ejus ruditatem & ignorantiam carpit, quod tanto tempore in quantum usque annum schola sua usus sit, & tantum non profecerit, ut sciat, Deum nõ corporis, sed cordis & fidei oculis videri posse.

Tales Philippistas & fratres ignorantia multos adhuc hodie invenies, qui non quatuor tantum, sed decem, viginti, triginta, plus vel minus annis scholam Christi frequentarunt, & multas insignes conciones, modò de hoc, modò de alio fidei articulo audiverunt, sed ad examen vocati *μὴδὲ γενοφθέρῳοι*, & longè absurdiores Philippo de persona & officio Christi, de causis justificationis, nihil quicquam norunt.

Olim Paulus, Athenis aram inveniebat, quam ignoto Deo consecraverant, Act. 17. v. 23. sed hodie in media reperitur Ecclesia, ut pauci sint, qui Deum rectè agnoscant, & quamvis una die centum audiant conciones, tamen sollicitudinibus, & divitiis, & voluptatibus hujus vitæ impliciti, suffocant semen verbi divini, Luc. 8. vers. 14. semper discentes, ad agnitionem verò nunquam pervenientes, 2. Tim. 3. v. 7.

O dedecus ingens, quo vocationem nostram afficimus! Certè Ethnici, quinihil de Christo audiverunt unquam, accusabunt nos olim, Matt. 12. v. 41. Luc. 12. v. 31. imò verbum ipsum, quod audivimus, & non ad usum transtulimus, judicabit nos, Joh. 12. v. 48.

2. *Informativum*. Qui me videt, inquit porro Christus, videt etiam Patrem. Quomodo dicis igitur, ostende nobis Patrem? Non credis quod ego in Patre, & Pater in me est? &c. quibus verbis divinitatem suam astringit, quod ejusdem sit cum Patre & Sp. S. essentia, voluntatis & majestatis. Hoc probat.

1. *à Consubstantialitate*. Non credis, inquit, quod ego in Patre, & Pater in me sit? qui igitur me videt, videt etiam Patrem, Ego enim sum splendor gloriæ & character personæ illius, Ebr. 1. v. 3. imago Dei inconspicui, Col. 1. v. 15. Vid. Joh. X. 38. XVII. 21.

2. *à doctrina equalitate*. Verba quæ ego loquor vobis, inquit, à me ipso non loquor, sed verba Patris sunt, quæ vobis è sinu & pectore ejus profero, Joh. 1. v. 18. His verbis doctrinæ suæ autoritatem astringit, ut credamus, quod ipse loeutus est nobis, Patrem per ipsum locutum esse, confer Joh. 7. v. 16. c. 8. v. 38.

3. *à miraculorum communitate*. Pater qui

qui in me manet, ipse facit opera. Credite quod ego sum in Patre, & Pater in me, minus propter opera mihi credite, q. d. Ego facio opera Patris, hoc nemo negabit, unde liquet, quod ego in Patre, & Pater in me sit. Si vobis hoc videtur impossibile, propter formam servilem, quam vestri gratia jam indui, respicite saltem opera, quae facio, & propter illa verbis quoque meis fidem adhibete, quae loquor non ut Pharisei & alii puri puti homines, sed *ὡς ἐξ ἑστίας ἔχων*, Luc. 4. v. 32. Marc. 1. v. 21. Joh. 7. v. 46. ubi igitur *ταύτων* in operibus & operandi modo, ibi etiam *ταύτων* essentiae sit oportet, quia opera & operandi modus potentiam praesupponunt, potentia autem divina & essentia divina realiter unum est, confer Joh. 5. v. 17. 18. 19. seqq.

Facit hoc ad refutationem

1. *Trishearum* qui tot Deos esse dixerunt, quot personae sunt in SS. Trinitatis mysterio. Nam Pater & Filius essentia unum sunt, ut docet hic Christus, & consonat dicta Scripturae Eph. 4. v. 6. Deut. 6. v. 4.

2. *Sabellianorum*, qui unicam tantum in essentia divina personam esse tradiderunt, quae pro diversitate operum modò Pater, modò filius, modò Spiritus S. appelletur. Sed perperam. Filius quidem in Patre, & Pater in filio est, nihilominus distinctio clara manet, quae personarum Trinitas cognoscitur, in primis apud Jordanem, ubi Pater in voce, filius in homine, & Spiritus S. in columba apparuit, Matth. 3. vers. 16. 17. confer etiam Matth. 28. vers. 19. Joh. 14. v. 15. 16. vers. 26. Gal. 4. vers. 4. I. Johan. 5. v. 7. & alibi.

3. *Arianorum*, Deitatem Christi impugnantium, quae variis hic argumentis stabilitur. Omnes aliae creaturae sunt extra di-

vinam essentiam, sed Christus est in Patre, id est, in essentia ipsius, genitus non creatus, Psalm. 2. v. 7. verbum ejus est verbum Patris, opera ejus sunt opera Patris, egressus ejus est à diebus aeternitatis, Mich. 5. vers. 2. & ut paucis multa complectamur, est Deus super omnia benedictus in seculum, Rom. 9. vers. 5. qui igitur filium non honorat, non honorat Patrem, Johan. 5. vers. 23. & qui filium negat, non habet Patrem, I. Joh. 2. vers. 23. nam Pater & Filius unum sunt, Joh. 10. vers. 30.

3. *Consolatorium*. Nam Amen amen dico vobis, inquit tandem Christus, qui credit in me, opera quae ego facio, & ipse faciet, & majora iis faciet, nam ego vado ad Patrem, & quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam.

Duo Christus his verbis promittit Apostolis & omnibus fidelibus, & quidem duplici juramento, ut de veritate promissionis non dubitent:

1. *Virtutem in operando*, *τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, καὶ ἕνός ποιήσεται*, faciet opera meis similia. Quae verba non intelligenda sunt de opere creationis, redemptionis, & alii *ἀμιήτοις*, sed de operibus ad fructuosam ministerii functionem, salutaremque hominum per Evangelii praedicationem conversionem spectantibus, sibi *μείζονα ἔργων* promittit. Quid impletum prius liter-aliter in Apostolis, Christus in Judaea solum docuit, Matt. 15. vers. 24. Apostoli verò in toto orbe terrarum, Marc. 16. v. 15. 16. & gentes ad fidem converterunt, qui nullam veri Dei notitiam habuerunt, Rom. 1. v. 21. 22. 23. huc pertinet etiam, quod Petrus una concione 3000. animas convertit, Act. 2. vers. 41. quod de

Christi
 + Adde, qd. *τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ* unica tri. lingua Evangelii
 pronuntiat; Apostoli a. variis linguis.
 18. Annon forte *τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ* intelligit *πλεονάζοντα*
 ἔργα, qd. addit *ταύτων*; Ego n. ad patrem abeo.

